

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

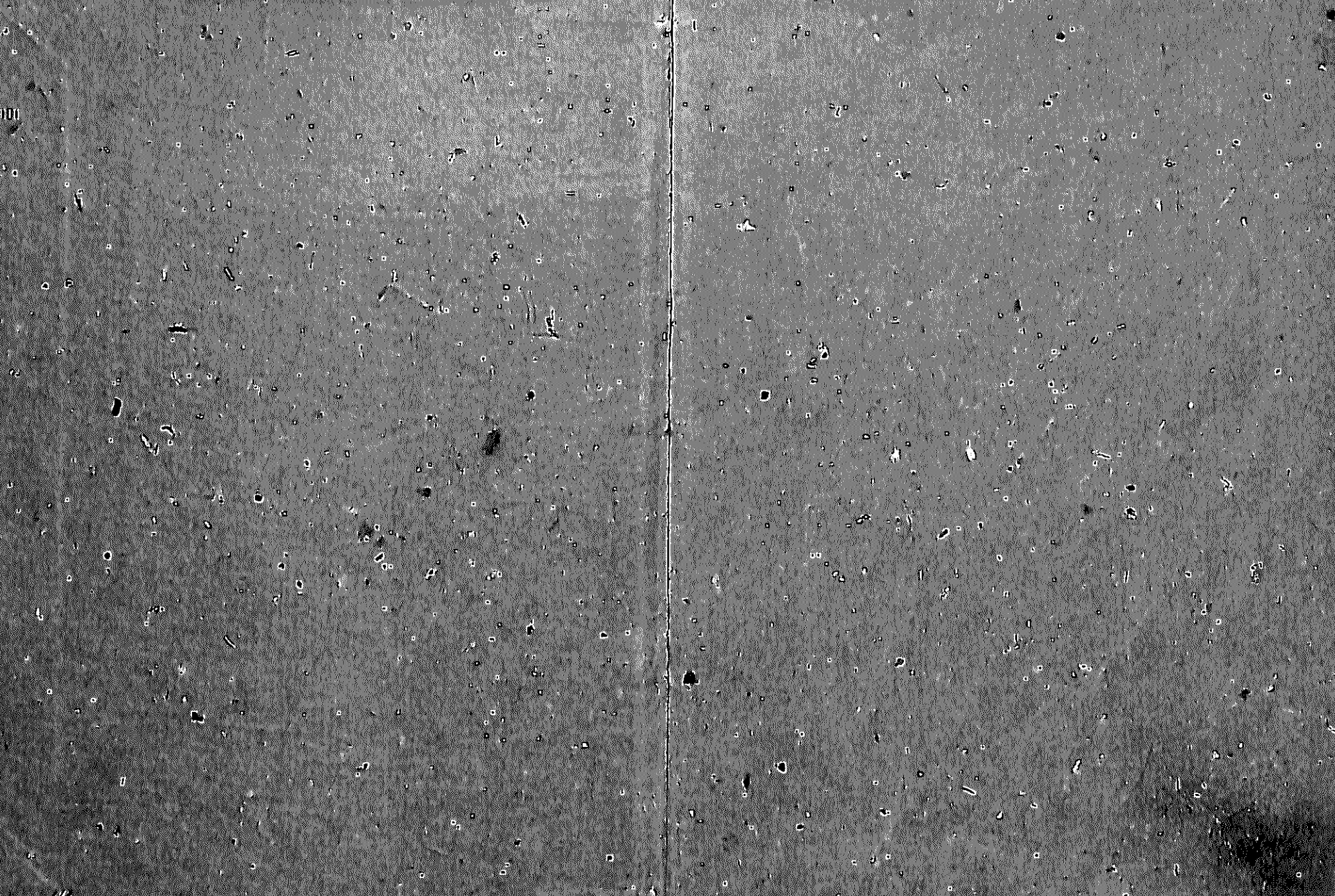
You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

891.99

94-15

ՏՐԵՍԻ ԱԶԵՐԵԱՅ

ԽԵՂՈՒԹ ԵՐԱԶՆԵՐ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Վ. ԵՆ Է. ՏԷՐ - ՆԵՐՍԵՍԵԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ - 1912

19 NOV 2011

ԵՐԵՎԱՆԻ ԵՐԱՇՈՒՄ

ՆՈՅՆ ՏԵՂԵԿՆԵՐ

ՀԵՐԱՆՈՒՇ ԱՐՇԱԿԵԱՆ,	Գրք	
իր կեանքի ու բանաստեղծությունների		2.50
ԵՂԻՍ ՏԷՄԻՐՃԻՊՈՇԵԱՆԻ ՍԻՐԱՅԻՆ ՆԱՄԱԿՆԵՐԸ		5.—
Ֆ. Թ. ՄԱՌԻՆԷԹԹԻ ԵՒ ԱՊԱԳՍՅԱՊՈՇՏՈՒԹԻԻՆԸ		2.—
ԽԱԶՈՒԱԾ ԵՐԱԶՆԵՐ (ընդդրամներ)		10.—

□ □ □ □

1004
15093

891.99 ՏՐՄԱՐ ԱԵԶԱՐԱՆՅ
 Կ-15
 Կ.Կ.

□ □ □ □

ԽԱԶՈՒԱԾ ԵՐԱԶՆԵՐ

ԿԱՄԵՂԵՏԵ ՄՃԱՌՈՒԹԻՒՆԱՆԵՐ
 ՓԵՌՔ ՅԵՂՈՒՎՈՒՆԵՐՈՒՄ
 ԼՅՆՔՅԻՄ ՏՅԱՐԵՐ ԵՐԿԵՐ
 ՄՈՒՐԱՅՆՈՒ

ՏՄԱԳՐ. Կ. ԵՒ Զ. ՏԵՂԵԿՆԵՐ

1912

ՏՕՐԱ՝

† ՏԻՐԱՆ ԴԱՉԿԵՐԱՆԻ,

ԱՆՈՐ

ՈՐ ԹՇՈՒԱՌՈՒԹԵԱՆ ՇԵՏ ԵՂԲԱՅՐԱՑԱԻ

ԵՐԲ ԻՄ ՏԱՌԻՔՍ ՈՒՆԵՐ,

ՈՐ ԻՐ ԵՐԱՋՆԵՐՆ ՈՒՆԵՑԱԻ՝

ԱՊԱ ԲԱԽՏԵՆ ՈՒ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐԷՆ ԽԱՉՈՒԱԾ,

ՈՐ ԻՐ ՏԱՌ-ԱՊԱՆՔՈՎԸ ԳԻՏՑԱԻ

ՍԵՐՆ ՈՒ ԿԵՂԾԻՔԸ ՆԳՈՒՐԵԼ,

ԵՒ ՊԱՏԻՐ ԱՇԽԱՐՀԻՆ ՇԱՆԴԵՊ ԱՐՇԱՄԱՐՇ՝

ԳԵՂԵՑԿԻՆ ՇԱՄԱՐ

ԻՐ ԲԱԳԻՆԸ ԿԱՆԳՆԵՑ

ՈՒՐ ԿԵԱՆՔԸ ՄԻԱՑ ԿՆԴՐՈՒԿԻ ՆՄԱՆ,

ԵՒ ՈՐ ԵՐԲ ՄԵՌԱԻ,

ԲԱՂՋԱՑ ՈՐ ԻՆՋ ԻՐ ՍԻՐՏԸ ՄՆԱՅ

ԻԲՐ ԿՏԱԿ ԱՆՆԵՆԳ,

— ԻՐ ՍԻՐՏԸ ԽՈՆԱՐՇ. ԻՐ ՍԻՐՏԸ ՆԵՐՈՂ, ԻՐ ՍԻՐՏԸ ՄԻԱԹԻՔ —

ՋՈՐ ԽՕՍԵՑՈՒՆԵԼ ԱՅՍ ԷՋԵՐՈՒՆ ՄԵՋ

ԵՒ ԴՆԵԼ, ՇԱՅՐ, ՔՈՒ ԼՈՅՍ ԽՈՇԱԼԲԷԴ

ՃԱՌԱԳԱՅԹ ՄԸ ԳԵԹ՝

ԻՄ ՇՐԱՅՐՔՍ ԵՂԱԻ...

Հ. Ն.

18 Դեկտեմբեր 1911

Europe Sur-urbanisée

*“ Assez vu. La vision s’est rencontrée
à tous les aïrs. Assez eu. Rumeurs
des villes, le soir, et au soleil, et tou-
jours. Assez connu. Les arrêts de la
vie. - O Rumeurs et Visions! Départ
dans l’affection et le bruit neufs! „*

ARTHUR RIMBAUD

Départ - Illuminations

A Gian Pietro Lucini

ՄԻՆՁԻ ՅԵՂԹԱՆԵՎԸ

Բոցեղեկ երս՛գ, յաշխակեացս՛ծ
Նայուածքն հոգիիս . պատուհան զըսարր՝
Լայն բացուած կեանքիև դեմ վեհաւարած ,
Ոտկե կը հայիմ Անհունիև՝ անբս՛րր :

Բոցեղեկ երս՛գ, անծի՛ր շրջանակ
Լինելոյորեանս տեսլերեշոյրիև ,
Ոտ իմ իդձերուս գոյներն անյառակ
Խոշտանգուած դեմքըս ցայտել կը ձգեիև :

Վարդան աչքերուն շիրն ոսկեկրակ,
Բոցեղեկ երս՛գ, ներդաշնակ գանգի՛նն .
Զանգակերոյ , ընդուտ հոգշոյս յափշտակ
Կանքիև մեծ թիկերն այգերգոյ աշի՛նն . . .

Ծիրանի հեղեղ յոյգերուսս սևերուն ,
 Ոչր իղձերս լացող սատողերոս կրնան
 Սրտիս շրջանը կ'ընեն ևռանդուն
 Ինքեօրինուրեան՝ մեզ տարասպան:

Ինքեօրինուրեան

⊕ ԽՈՐՀՈՒՐԻՒՆ ԱԳՈՒՄՆ ԱԲԿ

Լիարունի՛ն , ցնորական մոգուրի՛ն ,
 Աստեղածն՝ ս հողեանար ,
 Կը ծառայէ սիրտիս վըրայ մշտարբուն
 Լռուրեան հեզքը սպայծառ :

Սեւ կարասներն կշտյրներուս ևրգեցիկ
 Աստեղատան սիրանար ,
 Անկարելի կարօտներուս՝ րախանցիկ
 Մարմին կոս տան ոգեխա՛ր . . .

Լռանս՛կ գիշեր , լռուրեանդ մարմարե
 Դղեակի՛ն մեզ ուրուային ,
 Սիրտըս յանկարծ կը հեծկրտայ սրծարե
 Ճսպոտին տակ Խորնուրդի՛ն . . . :

⊕ ԱՐԱՅԻՔ ԵՂԵԿ, ԿԻՆ...

Մխարիբ Եղեգ՝ որով վերքերս Երգեցի,
 Մխրախ վըրայ կը կտարիս .
 Կի՛ն, քո՛յր, ցընո՛րք, միայն Եղեգ մ'ես ցաշի,
 Մ'եղքերուդ մէջ յիշած զիս :

Անով, մանով, երբվանայով մըրասարդ՝
 Հատած շունչդդ կըրեցի .
 Ու զառքեանդ դանդախի մէջը ըստդ
 Խեղձ իմաստ մը փնտռեցի . . .

Արցունքներուս սգանդորդի մէջ անծայր՝
 Աննետացի՛ր աննորմոք,
 Երգի մը պես՝ այնպէս ինչպէս սպրեցար,
 Մխարիբ Եղեգ, կի՛ն, ցըն՛րք . . .

A François Léonard

✕ ՅՆՈՐԲԻՆ ԵՂԵԿ

Յընորքիս անբնակ երժոյզը՝ Եստած՝
 Կ'անցնիմ ըյտի պէս քերեւ, սըրընրայ՝
 Գիշերներուն խած բացաստաններէն,
 Հոյներուն պէս մերկ — հերարձս՛կ հիշակէն :
 Անպերն եւ քեւերս, ու ծիր կարիկին
 Ոսկենուռ ցանցերն՝ ծրփո՛ւն անկողին .
 Աստղերուն անդո՛րը մեկնարիւններուն խոր
 Ես հետակորոյս, այլ խայտացընոր :
 Ասպնէսկան ինձ Եղեք, մըշտչե՛նք .
 Չեր Առագաստի մայրէն եւ կախուեր .
 Չեր մէջ կը հանգչի սկիզբն իմ հոգոյս .
 Թող հայի ետքսածքս կարկամ ու անյոյս
 Չեր մըրկածուսի քրտակի ինձ
 Ոչը կարդամ Վախձանս անդեմանըգ՛որ . . . : ✕

ՅԵՅԳԷՍԱԿ

Յայգանաւ մըն է դատասարտորամ
Երազդ անգոյր ,
Յընորքի քանին րախառանարամ
Կապամ րեւերոյ :

Յոռանատորեան ծովերուն վըրայ
Միայնակ , խոնուն ,
Մշտարուն խիղճի րոցը կը հեռայ ,
Ճամբո՛րդ անսունուն :

Կացո՛ղ րայց խիզա՛խ , ո՛վ իմ ծեր Հոգիս ,
— Հե՛ք անեռներեան , —
Բախտիդ մոյր անիւն՝ կ՛անքի մեծ գանգի՛նն՝
Կապում է Մահուան . . . :

A Corrado Govoni

ԵՐԾԿՈՒԷ ԼՆՉՐԵՒ

Ճակախ անարեւ , սեւ սրտին ետեւ
Ճառագայր մըն է ինկեր ցայգազուարձ ,
Ձիւնչ ու աղաւանդ արծարէ անձրեւ
Որ կ'ողորդէ զիս հրձուանքովն իր կարձ :

Ու չղջիկներու սկիւ աղաւթներակ
Վիրաւո՛ր՝ կայծո՛ղ սրտե՛կն այս խորին ,
Հիւն րաղծուրիւններ կը փախչին արագ
Յընորանարամ րացամ րեւերինն :

Անդարմանելի՛ գիւնովն եւմ կեանքին . . .
Գլխուս մէջ այգ մը կ'արքենայ ևորեւն .
Անձնասպան խոնկեր դեռ հուն կը կախուրին՝
Իրեւց օրնասին մէջ անվերջօրեւն :

Արծարէ անձրեւ, մոզակս տեսիլք,
 Չարթօնք երանիկ, լուսակիչը հրթիւ,
 Յաշտեկոչրեան խաբիսերն երջանիկ,
 Դիչրանքի երակ; մեղրագետ անցիր...

Արծարէ անձրեւ, խորնոչոյ շապիտակ,
 Չանձրապաշտ գրչոչիս ցանցիդ մէջ պատէ,
 Ոչր Նիրոխանցի դանդիւր անուց
 Բոցեղէն երագս խեղդէ՛ իջտապէ...

15095

ՍՊԻՐԵԿ ՍԷՅ (⊕)

Ո՛չ այս գիշեր, սիրտս անտուն
 Կեանքէն զարնուած, վիրաւոր,
 Ճերմակ լուսինի ձիւններուն
 Մէջ սառնցաւ մեկուոր:

Իր տրտմոչրեան շապիտակ
 Ծիր.կարիւնը լուսառէջ՝
 Վրդան հիշեց իր պատանք
 Հեծկրտացոյ լուսինի մէջ:

Անկարելի ձեռք մ'անտես
 Աստղեր քափեց իր վրդան,
 Արքայական ծաղիկաց պէս
 Ոսկեհիշու ոչ տունական:

Լուսնային սիրտըս հիմնայ
 — Ոսկի բեկոր սառայցի —
 Ինքն իր վերայ կը դառնայ
 Անհունին մեջը վայրի . . . :

④ ՎԵՐՈՄ

La chair est triste, hélas!...

STÉPHANE MALLARMÉ

Սեղի խոր քան սատղերուն ծաղկն ոսկի,
 Մրտածման ընթացումն մը գտնել մշտերիմ,
 Ոչը բոցի մը պես կորսուի՞ր մեկրուսի .
 — Ա՛հ, այս գիշեր ինչպե՞ս կ'ուզէր իմ հոգին :

Ու բացարձակ եղբայրուհեանք կոյնանւ՛ր
 Արտանդոր անհունի մը մեկնորեան .
 Ու զրուսեան սատախ ձանբուն մէջ մըխան՛ր,
 Ես՝ ոսկեւոր, արիւսան՛մ խնկանան . . .

Խորհորդ մ'ըլլա՛ր, սատուածային ու պայծառ,
 Համաստեղեան գիշերուան մը մէջ խորին,
 Լոյսերու պես խոհանա՛ր, յաշանա՛ր,
 Ու բորսին՛ը այս ցարտ պատանքը Միսին . . . :

ԼՍՏՂԵՐՆ ՈՍԿԻ Կ'ԱՆՁՐԵՒՆ...

I

Աստղե՛ր , կրակե սրցունքներ ,
Տանջանքն անքուն ցայգերուս ,
Ո՞ր նեք աչքն է ձեզ բացեր
Այս գիշերին մեջ անոյս :

Ոսկի առագ բռն առ բռն ,
Յայգածովի ձ'ափունքրին ,
Ձեր գաղջ շունչը ոսկեհուն
Գիժնոյնքիւնն է իմին :

II

Աստղերն ոսկի կ'անձրեւեն
Լուսրեկային ընտանիս ,
Լուսամետաքս , ընտարծար
Ճանքունն վրրայ մեղմորեն :

Շնչառքերանք հեշտառատ ,
Ընդխառնունով խոյանեւ ,
Զոռարքոքերանք ընտարեւ ,
Ստեղնաշարն է գիւնով :

Ըստեղնաշա՛ր ոսկեմատ ,
Իաշնակոքիւն մեկնացայտ ,
Արծարացատ անկերուն
Հո՞՞նձ անձրոյքիւն մեջ անգայտ :

A Georges Rens

ԼՈՒՌԱՆԸ ՄԵՐՈՒՆԵԸ

Թաշտերակի ձեռք մ'անն՛նե ,
— Ո՛վ Տրտուշիւնս , ունկնդրե՛ , —
Լուսնակ ցայգով՝ սատղերուն
Կը բարձրանայ արծարե՛ :

Ճերմակ օրնս՛սը լուսնիկ
Ձոր կ'աշարտե՛ ձեռքն այս բաշ ,
Կը կրմանի հոգիիս
Ոչ անկարոյրիս քաղձրանքաւ :

Թաշտերակի ձեռքն այս բաշ
Լըռուրեան մոռք քերքուածն է ,
Ձոր լուսաստաւ տարիանքով
Լուսնակ գիշերն կ'արծարե՛ . . . :

ՍՐԵՒՈՐ ՉԵՅՆԵՐ

Ճախնական բիրեւելիկի րախանցիկ
Ոսկեփոշի՛ րորըռուն ,
Հոգիդ , ո՛վ քոյր , բաշիշ շունչ մը երգեցիկ ,
Կը տարտղեկ հովերո՛նե :

Յայցը կ'երգե՛ . ձրբագիս ցուրտ ցոլքին նեա՛
Մանուան ժրպիտը կ'իջնե՛ .
Բնյր , մօտեցի՛ր . քաղցրարախիծ սպերեդ
Մաւռած Երա՛զս արտասուռե՛ :

Հեռուներե՛ն , ստեղծերեան լուսնոտած
Գա՛յլ մը սիրտըս կը խաճնե՛ .
Մոկիչակի պէս իր լեզուն երկարած՝
Ճրբագս մարեղ կը փորձե՛ :

Եկո՛ւք, ո՛չ է, այլերս ձավրան մընացիև,
 Ու կայռածքրս մեռեր է:
 Բո՛յր, այլերես կարող արցունքը լրաիև
 Սիրտիս ստաւ՛ճ արիւնև է...:

A Paolo Buzzi

Մ Ե Ր Կ Ի Ե Ր Չ

Կ'երբամ լրաիև ու գիտիկոր խակալևև,
 Հոյիև տըւամ անըսանքիս ըլլև անհոլև՝
 Որ կ'երկարի քընայօրօր, յամբօրևև,
 Իրիկուան դեմ, մայրամուտի պաներանև:

Վերջորոյր կ'այրի ձավրուս վըրայ ըւու,
 Կը քարանայ լրուորիւնը գարարունև,
 Միջոցիև մէջ խռնկի կըման հեշտարոյր .
 Ի՛նչ քայցրուորիւն օրնալիև մէջ արեւունև...

Թախծայատուլ կ'անայանայ այ ձավրան,
 Կը տարտամի հեռանըկարև մանիշակ՝
 Ըստուերևերու գորշէլքիև տակ անսանձանև:

Ու հեռուէն տրտում ձրբաց մը միևնակ
Ինձ կ'ընկարէ մըտերնուշերանքն իր սարսը
Դողդոջ քեզը՝ խոնջամ հոգոյս պիմաւոր . . . :

⊕ ՉԻՒՆԵՐԿ

Կես գիշեր է. անդորոշիւն մէջ մուրիկ
Ծոյլ, տատանուտ շրջապարերով շարունակ
Զիւնիկն անրմակ բարիկները կը բափիկն,
Փրքրումներու պէս ծաղկեման ու անրմակ:

Դիւքանք մը կայ այս վայրէջքին մէջ բարուն,
Դողդոջացող իր ցոլքերուն տակ պայծառ .
Կը գրրաւէ զիս նկշտ րմբիր մը աննուն,
Ու կը շայկեայ ծիւրն հրագիս յամբարար :

Պատուհանիս դեմ, մասներովն իր քերէշ
Սարխախումով կը զարնէ աննը լուսին .
— Յոգեամ հոգոյս վըրայ իշնող մաքրաբէշ
Ո՛վ Չըմբուտան աննենց ծըպիտն ստային . . . :

A Georges Ramaekers

ԾՈՒՈՒՄ ԸՌՁԵՒ

Ծն՛վ, նեռաւոր ծով, իմ մէջ կը փոփոխու ,
 Ու բոքերուս մէջ կ'աճի շունչը աննունը
 Քոս ծփանքներուդ անկերջ , անկայուն
 Օրորը՝ մանուսան քունով յացոյց գիս :

Յուսանաւորական գայերը կ'ունենան ,
 Քոս սեւ շուրերուդ անդունդին վըրայ .
 Սորվեցուր ատել այն կեանքը միայն ,
 Որ նողագունդին կաշած կը սողան :

Ծն՛վ, անկարեկիր ծով, կը սիրեմ քեզի ,
 Գե՛ղ կը տառապիմ անձանձրոյք սիրով ,
 Ու քոս անայրայ գեղեցկութեանդ քով ,
 Արկածախնդիր արիւնս կ'աճի :

Լայն, աննորիզուն երազող փայրի
 Վազցո՛ւր տխրութեանս չոր ցանաքներէն ,
 Ու բախտաւարած սրտիս խաւարէն
 Քոս վըրանգաւոր սերըդ բո՛ղ յորդի :

Ո՛վ աննրիխրար, ոչխաւաւոր ձաւրայ ,
 Ատուղածորան երկինքներու շաւ
 Ուղարդարիւնը քոս յաւափրիտը
 Կուրծքիդ փրայ է որ կը խենդեւան :

Ուխտաւո՛ր ձաւրայ՝ ոչր փոքորիկներու
 Ատուղարիւնը կը շրջի գինով ,
 Եւ ոչր սատղերու , խնայեղանքո՛վ ,
 Երանկերն կ'իջնեն արի՛ւն յորդերու . . . :

Տո՛ւր այիքներուդ խրատիքը անկերջ ,
 Ու յաւիտենական գայերդ՝ նոցիս ,
 Զանձրոյրդ սղ դաժան որով կը պառկիս
 Վերջարդսներու ճոխրակոյտին մէջ . . .

A Enrico Cardile

Յ Ե Ր Ե Կ

Ծանր, սևաբառ միջօրեին,
 Աշագուստ խիճոտ ձառքեև,
 Զակճրոյրները զխ կը տանին
 Դեպ ի ծովափ տաժանօրեև :
 Անճուն մրափին մէջ արծաթեայ
 Կ'երագէ ծովն սեղիծ ոտրիկ .
 Ծոյլ ալիք մը հագիշ կու գայ
 Շոյեղ աշագն հրրարորբոյր :
 Արեշ խիտտ, կը ախշբի
 Ոսկեձանուշ պատմոնձանով,
 Ծովուն շանջիև վրայ ծաշի
 Ոչր բիշր շողբեր կան սկևարով :
 Մերր տաք սիշքիև հրպոսնին տակ
 Ծռփի կ'առնէ ծովն ալիք ալիք,
 Սարսուռներովն իր կապուտակ
 Զիւնագանգոշր յոչկապարիկ :

Ոչ ծովն որ հեզ կը մերձենայ
 Ծոցն աշագիւն մերկ ոչ գիւնով
 Կիև մ'է կարծես որ կ'արբենայ
 Աստուածային հեշտանքներով . . . :

⊕ ՊԵՅՐԸՆԻ ՏՈԿԻՆ

Իրիկունեն է շուն . ծովն է անայի .
 Այիքներն անշարժ յոգևած կը նեղեն .
 Չանձրացած կ'երգե հոգին Պայրընի ,
 Լուռ ախքներուն խած գոյնին մեջեն :

Փայրի մը պէս , ձանձրացած կեանքեն
 Ծովուն դեմ նստած կը խոկամ շռիկ ,
 Հին սեր մը կուրաց սիրտիս մուր խորքեն ,
 Ինչպէս կարասի մը երգը վերջին . . .

Փայրերը մաշած կը խոկան կարծես .
 Պայրնի հոգին կ'ըսէ ինձ միևնաչ
 « Փայրերու կործրքեն փրորոյ հեշքին պէս
 « Սերբոյ ո՞ր մեռաւ , Չանձրոյրի՛ գաշակ . . . »

Աղկիտնի մը տրտում մեներգին
 Վերջին վանկն է որ կ'երկարի սեռուն ,
 Ու հոգիս մէջ կ'երգե՝ ցաւագին
 Ճիշ մը խոնգեկքէն ծրնած ջուրերուն :

Ու ջրանոյշներ / կը սարեն կարծես
 Մայրամուտի նուրբ շողերուն ներքեւ ,
 Յընորատեսի խոկումներու պէս ,
 Դարձդարձիկ ու խօշ շրջանով րերեւ :

Պարսպ նաւակ մը , միայնակ , զրուած ,
 Կողերը մաշած ծովու խաղերէ ,
 Տժգոյն , սպալեր ժայրերուն դիմաց
 Զայր-Հարօտի մը կեանքը կ'երագէ :

Աշունի՛ ծովեր , աշունի՛ ծովեր ,
 Ինչո՞ւ կը դողաք այսպէս հեշտագին ,
 Անգուր Պայրնի ուրուն մշտներ
 Չեր մուր երս՞զը այցելեց կրկին . . .

ԻՐԻԿՈՒՆԸ...

Իրիկունը ոսկի լիճ մե սրիւնի,
 — Ո՛վ տրտուն քոյր, ո՛վ լացող քոյր, սրբիկ քոյր... —
 Ոչ մանակիր գանկի մը պէս իմ անցիս
 — Ո՛վ դժոխքիս եղեմատունը քրնուհիս, —
 Վերջարդի սրիւնիս մէջ կը սուգի...:

Գանազորի, ծեր արքայ մըն է իմ անցիս,
 Հալածակուն մեր ցեղիս պէս խեղագուն:
 Ատերտրեան անբաներէն կու գայ վար.
 Անձանօր քոյր, իր չարաշուք կեանքէն
 Բուպիկ ստրիդ, մանանջ քոյր, հեռու տար...:

Դեռ կը լրանս, գիշակներուդ հեռաւոր
 Զանգակներու, զանգակներու ծերունի
 Աղաչաւոր կարմիր ծիծաղն ա՛նաւոր.
 Քոյր, իմ անցիս, իրիկուն մըն է չարդի
 Եղեմակոծ, անապատում — սրիւնի՛
 Ոչ արցունքի, ոչ մոխրի իրիկուն...:

“Amori e dolori sacrum,”

Ի Ե Զ ՈՒ Ե Ծ Ի Ր Ե Զ Ը

Զուրականար Գ. Գաւիթեանի յիշատակին

Անօրիս պէս խոշտակգրա՛ծ Կուստրեան,
 Դաշունանա՛ր սիրոյ պէս,
 Խաչում Երազ, քո շահանայի գերագոյն
 Գուցի հասար վերջապէս:

Տիեզերքի մեծ համերգին կապուցաւ
 Հինա երգող որ խեղձ վիզրոյ գալարե՛ց.
 Յնորածին դիակիս մէջ Վայեքիդ
 Մա՛ր իջաւ ոսկի ձրրագրոյ մարեց...:

Ներդաշնաւոր Գեղեցկութիւնդ անօգոստ
 Լացող ձայնոյ խորտակեց,
 Ոչ խոեայիդ վրոյս պատկած ան սոճոյնի
 Մարմնիդ մանր թանկիս լացաւ տրտմանե՛ծ...:

Քեզ սպանեն՝ դ' Անհունիսն՝
 Զոքրակրոյ ըյս դագաղն և զսաք ընշաւո՛ր ,
 Ու հրածեղախոյ գիշերին մեջը խորին՝
 Աստղերն իջան դիմաւո՛ր . . . :

Տ Բ Ե Ժ Ե Ը Մ

Խոհանոէր ու տարաբախտ քոյր հոգիին՝
 ՀԵՐԱՆՈՒՇ ԱՐՇԱԿԵՍՆԻ լիշատակին :

Հին , մտայրաւ և զանազան մը և զանազան
 Թաղիկ անցեալն իր յոչքերուն մէջ աղի ,
 Ու փերանդ թերթ թերթ հոգին իրիկունան
 Բուրումնա՛նդ՝ զբարեկան մէջ անայի :

Մեռնի՛ր քօշնոյ վարդերուն հետ աշունի ,
 Մեռնի՛ր , ո՛վ քոյր , իրիկուն մը զբարեկան ,
 Ու անձանօր ձանրայի մը գողունի
 Անցնի՛ր Կեանքէն՝ դագաղի պէս յանրընթաց :

Ու յոգեարեկ շրթունքներու վրայ ցրտին
 Մեռնոյ վերջին աղօթքի մը պէս մարտը ,
 Մեռնի՛ր , անցնի՛ր , ու զերագոյն վայրկեանին՝
 Թո՛ղ ըստ ևրդը անձեղիտի մը տրխուր :

Ու երբ բացուին յայգանոյշներն ըստարժար ,
 Հիշանդ հոգին նոճեստասի ու աշուշ ,
 Սրբոյիսդէ վերջ եօրն սեզամ հիասրաւի
 Մեկնի՛ , առանց մընաս բարով մըշուերու . . .

ԲՈՂՈՒՐ

Լեռան կողին վրայ ըստ ,
 Լայն ձիւնին տակ համօրէն ,
 Գերեզմանեցը գիշին
 Կը քընանայ տրտօրէն :

Լայն ձիւնին տակ համօրէն ,
 Բըրակներու ներքէջ ցած ,
 Սիրեղիներ կան նեծող
 Անվերջ քունէն ձանձրացած :

Բըրակներու ներքէջ ցած
 Անոնք կու ըսին միասին ,
 Հողին տակ հէգ , տարացիր
 «Մեռելները կը մըսին . . . »

Անունք կոչ ըստ միասին,
 Ոչ իրենց սեռ խոցիկին
 — Իբրև ըտողք դեպ երկինք —
 Սեռ կոճիկներ կ'արձակեն...

(f) ՏՐԵՂԻ ԱՆՔԻԿ

Սորնորդի՛ աղջիկ, երագի՛ աղջիկ,
 Առանձնորեան մէջ խորտակուած ժրպիտ,
 Սի՛րտը կը սիրեմ, սիրտըդ գեղեցիկ
 Սերէն հիասրափ բախիծը սիրտիդ:
 Մոզգիդ մէջ պայծառ, տծգոյն Անահիտ:

Լռանիկ սրտիդն ըյսին մէջ անունակ,
 Յայգերէն ծագող Պայերուն պանակ
 Յընդորքի անքերն ալեծուփ, անձայն
 Սիրտիդ կայեր եւ ըյս ապարանջան,
 Ստուն՛կ ըստերակ, գմրո՛ շիտ, կարկենան...

Աստեղաքանդակ միսրիք յոչապակ...
 Սիրող ըներն մը երան երգեցիկ,
 Սիրտըդ հրրաչքի տարիայորդ բաժակ,
 —Ա՛խ, ինչո՞ւ մեռիս, ըյս մերանադձիկ,—
 Մօտեցո՞ւր ինձի, հրրաչքի աղջիկ...:

ԼԵՅԼԵՒԻ ՏԵՐԵՐ ԵՐԿ-ԵՐ

L'irréparable ronge avec sa dent maudite .

CHARLES BAUDELAIRE

⊕ ԱՐՈՐԺՆԵՐՈՒՄ ԵՂԵՄԸ

X [Կարօտներուս եղեմն եղար դուն վերջին ,
Սեռագեատ կի՛ն , երագի գոյն ճոգիտլ ,
Ու ներեցիր որ քոս սիրտդ տրամախառլ
Մօտեցրնեմ շրքանքներուս շոյիին :

Ներկ՝ որ քոս սիրտդ , կասոյտ ճոգիեդ
Իմ չարաշոք , սեւ կեմախքս անցոչցի ,
Ու քոս ձերմակ գիշերներուդ մէջ աննետ
Սեւ երգերուս չար սրտարագը ըսցի :

Մեր երագը մեղաւոր էր ու յիմար ,
Մղձաւանջի րոյնով մեծցած գեղեցիկ .
Ան՝ աստղերուն անյուսօրէն սիրահար
Սարերու որբ եղնիկն եղաւ քախաւիկ ,

Որ գարունի գիշերով մը շուսածա՛ւն,
Իր ոչապոյ Երջանկոչքեան մեհակեաց
Ճամբուն վրայ իյնալէ վերջ Եօրն սեզամ
Մեռա՛ւ, նոցիկն աստղերուն տակ սնիծուած . . .

Երգերու շարք

⊕ ԲԱԿԵՐՆԻ ՍԵՐ

Միքեներուն մաքառող ձայնն սեղադրու՜մ
Կր տանջուէր խիճերուն վրայ, ժա՛րն ի վնր .
Ոչ իրիկուան շռտըրիւնը սեպատու՜մ
Կեանքի մրնոյ սրտապին մէջ կ'արտասուէր .

Գերեզմանի մը քարին պէս ծանր ու քայ,
Զարնըզեղով մեր ուսերուն յոցնաբեռ,
Իրիկուներ կը քաշալեր յամրըրեաց . . .
Վերջարդար դագաղի մը պէս ծա՛նր էր . . .

Տառապանի՛ճ քրտնորիւնը սպերուչ
Արիւնի պէս ձեռքերէս վար կը վազեր,
Ոչ սպառուած աղետքի մը մօտարւտ
Սարսափը շու շրտնըրներէյ խամեր էր :

Ո՛չ էր արդէն . . . Սերն այ դժուար, անձրևն ր :
Ո՛չ նայումքրդ՝ աղկիտնի մը պէս ծեր՝
Ի՛նչ ապառամ կոշորքիս կառչած րափաճար՝
Իր քեզերը անյուսօրէն կ'արիւնէր . . . :

Վերջարդսի մոլեխիւնդէն խերագն ր,
Իրիկուան մէջ հաւածական, անձրաւէր,
Օտարական, անտանելի մէկը կար
Որ շարունակ մեր ետեւէն կը սուշէր . . .

Օ՛ իր քրքիչն ցաւագեօրէն յռսանստ,
Ինչի՛նք քրքիչ, ատերաշրեամբ քեռնաւոր,
Որ աչքերդ կը մըրագնէր անընդձատ,
Հարածերով ըստոշերդ անգամ միրաւոր . . .

. . . Մացառուտքի ձանքէն ըռիկն տամանքով
Թափառեցանք մենք անձարորդ իրարու
Կարծես փախցանք մենք համարձակ ըսերու
Թէ կը սիրենք զիրար՝ գարունի տանգանքով . . .

“ԵԿՈՒՐ, ԵԿՈՒՐ . . . ,”

— I am called also: «No more, too
late, fare thee well.»

Հրևաննէի՛ դղեակներու մէջ ծաղրած
Ո՛չ կորացած գիշերներու պէս անայի,
Հոգիս հագար խաւարներով օճանաւնում
Հողին կառչած՝ ինքն իր փրկաց կը գարարուի :
Մոռիկն մէջէն, կարօտի սեւ ձեռք մը անտես
Կը փոցընէ անգիս՝ անդո՛ւշ, մտքնի մը պէս .
Կը կանչէ գիս ձայն մը ողորմ ու սիրակեց
— «Եկո՛ւր, եկո՛ւր, — կը կանչէ գիս. — ես այ քեզ պէս
«Յաղարկն եմ հին գարուններու սեւ րափօրին .
«Քո՛ւ վերջացող աշունիդ երգն եմ ես վերջին ,
«Կարասի՛ք երգո՛՛յի հասկըցում ծանր ու խորին .
«Փռնէկորում . երևար սրբիկեզն եմ ես Յաղին .
«Շունչդ է քերէ, շրտանքներուդ ըսնն է բարի .
«Թող շրթներուդ խռնկն ու հարսէն մէջէ՛ս անցնի .
«Արցունքներուդ յիճերուն քով՝ ես մեկնանեմ
«Քո՛ւ անոքիկ երագներուդ մոխրացա՛նն եմ .

« Քո նահանգիդ սաւեր կամոնորցն եւ իւ վերջին
 « Ուրիկ խաբոնած քայլերդ շոտով պիտի փախչիս .
 « Մոռցիդ ծովին մէջ կոյս կղզի՛ն եւ իւ գաղտնի
 « Ուր պիտ' իջնես, քո սնընուեղ սեգ բոշոշնի
 « Անմահ՝ ձանձրայրդ արեւուն տակ քրնացնէրու .
 « Գողգորայիդ քարէ սնահն եւ իւ վերջին ,
 « Վերջին րե՛ն եւ քո սունչանքիդ կարմիր խայիս : »

ԱՐԹԵՆՐ, ԼԵՅԼԵ...

Et c'était le dernier amour du soir antique ...

ALBERT SAMAIN

Երբա՛նք, Լէյրա, կղիկներու պէս երկու
 Հարածական մեր շատուերը տաներու,
 Այս իրիկուն մեկիկ ծոցը սարերու,
 Չար աչքերէն մեր սեգ հոգին պաներու :

Երբա՛նք, Լէյրա . սարերը մե՛զ կը կանչեն,
 Մեր տանջոնած, սեւ երազին մեկը հըրու
 Զրդոնա՛ն այս քարոշիէն տրտօրէն՝
 Իրարու մէջ երս՛գօրէն մեռներու . .

Երբա՛նք, Լէյրա, մեր հիասրաւի հոգիին
 Վերջին անեծքն մեկը միասին կարդարու .
 Այս յաւասնատ իրիկունին մէջ խորին՝
 Վերջին սիրոյ կարս՛պներն ինք մեկը երկու . . .

ՈՒՆԲՅԻՆՈՒՄ

Յանկայարոյց եւ անշոշափ
Երագի մը պէս տրամօրէն
Կը մօտենաս հոգոյս հորէն,
Ո՛ր մուշկրած սիրոյ քախճերգ:

Թրքառաններէդ՝ տըրտը մը պէս,
Մուշիկ մէջը թիկ կու ըսմ,
Դուն սիրտիս մէջ ամեն անգամ
Որ նեծկրտաս, սիրոյ քախճերգ:

Անբախտ սերը սիրտս ըրաւ վերք,
Իմ վիրաւոր Երագիս պէս,
Սիրտիս վրայ դուն տրամակեց
Հեծկրտամ միշտ, սիրոյ քախճերգ:

ԼՅԱ Կ-ԻՇԵՐ, ԲԵԶԻ...

Այս գիշեր քեզի սերմերու համար
Կուրծքիս վերքերուն վրայ տրիւնուտ,
Աչքերուդ թոյնը քաներու համար
Երագի ձանրէ՛ն կու գամ քեզի մօտ:

Քարէ՛ կարօտներս մտնարու համար,
Լէյրս՛, որս՛ է տամ այս սիրտն հիշանդոտ...
Սեւ քարթիչներուդ մեկնօրեան համար
Երագի ձանրէ՛ն կու գամ քեզի մօտ:

Տանկրած աչքերս քաներու համար
Կապոյտ կուցերուդ մէջը տրցանքոտ .
Սա՛ սեւ կանուղիէն անցներու համար
Երագի ձանրէ՛ն կու գամ քեզի մօտ:

Յաչխ բաժակը կտորերոշ հաւար,
Դըրանըդ սեմին անայրակարօտ,
Սիրտիդ մոռիլն մեզ մեռնեղոշ հաւար
Երագի ձաւքէն կոշ գաւ յեզի մօտ:

Մ Ե Ն Ի Ը

Կեանքի շացող պատկերներուն հայելին՝
Երայ երկար գառիվերը ցաւերոշ,
Ճանբան իցնող կարօտներոշ աղ անոյշ
Գերեզմանը հոգիխ մեզ պեղելին:

Դուն չը ձանցար այդ գառիվերը, ո՛վ կիւն,
Ոչք իմ Սոզիս եղբւնանիս դաշխատուեր
Իտեական իր քաղցրօրեան կը կանչեր
Մերժուածներուն շարչարացն՝ ո՛ր մոռք հոգին:

Մենեական գիշերներոշ ախտագիւն
Դուն չը ձանցա՛ր կայրատօներն ըսպիտակ,
Ոչք չը սիրուած կոյսեր եկան շարունակ
Հաւրուրեղոշ մոռք կիրքերոշ հայելին:

Հին օրերու կարասունն ի՛նչ քրմակա՛ն . . .
 Ոչ ումե՛ն դե՛կք պաշտամունքիս մեջ լրջին
 Շրջանակու՛մ ծ, մղձա՛սանցի պէս խորին՝
 Իրե՛կց փառքի՛ն հետ երգերով հեռացա՛ն . . .

⊕ ԱՄՔԱԼՈՅԱՐՆ ԲԵՐԹՈՒԷԾԸ

Վերջարդյաին քերրուածն է,
 Եկո՛ւր կարդանք միասին,
 Զոր իրիկունը հիմա
 Պիտի տանի գիշերին:

Ոսկի քրտիւնքն արևչին
 Դեռ չը չորցած արկիւնքէն՝
 Ոսկեգօծե՛նք մեր հոգին
 Իրիկուան մեջ բոցերէն:

Մոռի՛ն քաղոյ լուներէն
 Կմախակերպ գիշերուան
 Այրին կ'իջնէ կարպէն
 Բռնկցոցած լուսնկան:

Եւ աստղերն ալ ոսկեներ
Արցունքներն եւ գորս կոշ ըս
Մեռած սիրտի մը վիրաց
Որ այլ եշու չը սիրեր...

ՊԵՐՈՂ ԱԵՐ

Բոշ երեւնաստուներ այքերոշ վիրաց
Բարացո՛ւն ինձիս յաշխտեւորեն .
Սիրոյ երգերը շատ կարճ կը տեւեն,
Ի՞նչ ձանրաս կարճ է, միամի՛տ Լէյլա...

Ինչո՞ւ չը մտցար զիս անմիջապէս
Գիշերանարած երագի մը պէս,
Զի գոչէ օր մը սիրտի անիծես
Դիպուածն որ իրար հանդիպցոց ըզմեզ:

Ողմի խայր մըն է սերդ սիրտիս միտած,
Զայն միշտ կ'արիւնէ անդոշ պեղերով
Վէրքը որ հուն է կործարիս տակ ըսկեցած
Գերեզմանային ու ըսգմանորով:

Բայց գուցէ շատ ո՛չ է արդէն հիմայ . . .
 Թշառառքներէ կարծրացած, բարի,
 Դի՛ր ցառոտ սիրտըդ օճաքերոսս վրայ.
 Քոս շոճդ է րերեզ, եղևիկի՛ն հոգի . . .

Ոչ սիրտիդ վերջին րերովը վրտխտ
 Նիհար մատներոսս տաղանդով կրկին
 Պիտի փորձոյթն արգելոս վերջին
 Ե՛րգը արջանիկ քոս ներող դարձիդ . . .

ԼՐԲԵՅՈՒՄ

Մըսեղեն, շրքեղ քամեխայի պէս՝
 Յաշի նեշտանքով տոգոյն ծիրանի,
 Թխորակ մարմիկըդ կը գարսրի
 Գինով րեշերոսս վրայ տնեչակեզ :

Յայրատ ցանկոշրեան ծարսով լայնցած,
 Շրքեղդ սղ րաց են մեղքով արփաշեռ,
 Ըտտիքներըդ մերկ, ոչ րարքիչներեղ
 Խոնէկերքի ծիրը կ'իչնէ յամրընրաց :

Խնըսեղ ցայտքին մէջ իր րաշեղեն
 Իրանդ կը փըլի ոստես դեպ ի վար,
 Ոչր իձ մատներոսս գըգոռանքները չար
 Կիրքի լեգուներ կը ստորտցընեն :

Ու խեղդեցրեող սցւ
 ցեցումներուն
 Արբեցումին մէջ, կոպերեղ
 շրին՝
 Երանոսրեան տաք շիրեր
 կը կարին
 Անտասկ շանչիդ
 հեշտովն օրօրուն . . .

Թ ԸՆՅՈՐԿՆԵՐԸ...

Երբեմն հոգոյս միևտրիկ
 ուղիին՝
 Երագօրեկ խոհացած,
 ըշտապով՝
 Սիրուած ու հին
 կիսադէմքեր տրտօրեկ
 Անցնիդ կու գան,
 զիս հեռուէն կանչեալ:

Հարածուած, խեղձ
 եղևիկի մուր սպերով
 Իրիկեանոյ՝ մը կը
 քաղէ առջևէն,
 Որուն դարձին զո՛ւր
 մընացի ևս յոյսով.
 Իր սնունդը չար
 հովերը րկ գիտեն:

Ու քաղմաստեղծ
 կրագի պէս զեղեցիկ՝
 Կ'անցնի յետոյ —
 հրպարա՛ ինչպէս
 կիսանդրին —
 Չար հրեշտակի
 իր ևայրածքով
 շրայի՝
 Առջի սիրոյս
 դաւաճումն, սև՛
 շ սիրունին:

Իր ետեւէն և՛ միշտ իրմէ անբաժան ,
 Չորցած կտրծքով ու քար կտրած աչքերով
 Կիև մը բարի — հին յաշքերս՝ մոխրացան —
 Սիրոյս մոխիրը կը ցանկ տրտմախոտով :

Երբեմն հոգոյս միևնուրիկ ուշիկն ,
 Երագօրէն խոեացած, ըշտասպով՝
 Սիրուած ու հին կիսադեմքեր տրտմօրէն
 Անցնիլ կու գան , զիս հետուէն կանչելով :

ԻՄԻՐԱՅԷՄ

A Lena Meyer

ՏԱԿՈՒՄ

Կը տժգունի նուրբ գիծերով ըսպիտակ
Յայգը լռիկ մեր մեկուսոր նստանիս,
Երանգ, երանգ բարբիջներուդ շուրիս տակ :

Երբին դողդոջ երգեր կու գան նեռուէն .
Ա՛հ , ի՛նչ դիշբանք , կիսաբոյսին մէջ մինակ ,
Հիշանդ սերբոյ այսպէս շնչեղ նեշտօրէն :

Լուսնէն կախուած վերն անկերն եւ արծարեայ .
Հեռուն ժպտող ծիր-կարիկն է ոսկե՛նուն
Որ բախանցիկ , ըսյն քօղին տակ կը դողայ :

X Մտնու՛ն, մտնու՛ն կեանքը ունայն տարօրե՛ն,
Երազանքի մը մէջ սոզփը Լըջանի՛կ,
Չի՛ կան ժամեր որ յաշտուն՛ն մը կ'արժեն:

Ի՞նչ բան անցաւ խ՛ սիրտիս մէջ, պաշտեցիս,
Որ չե՛մ կրնար սիրել կեանքը սաչի պէս .
Մեղանաղա՛տ քրքուց մը պէս սիրե՛ գիս:

Միայն սիրոյ համար ծընած սիրտեր կան .
Յաշտունենե՛ր, յաշտունենե՛ր սիրերու
Իդա՛ր չե՛ որ մեզ կը տանի գերեզման . . .

ՄԻ Կ Ե Ռ Ը

Անկեանկե է ըստ ու կիսարդու, բուշտմեանտ,
Անկիւնի մը խորը ախան մը սնդուսի,
Որուն ոսկի ծաղկերուն վրայ բո՛յն, աղբիտ,
Կոյս իրանիդ պըտտ հեշտանքը կը հոսի:

Սիրախտաւոր ու սեռածիր աչքերդ վա՛կ
Թարթիչներոջ տակ կը դողան ըստ հեշտանքոյ,
Չըխակոյ աչ բաց, անգարունապան բողերու տակ,
Ըզգայախար արբեցուչեան մը մէջ գիւնոյ:

Ու սիկաւիդ այրոյ կուրծքին վրայ հրակեզ
Քուս մանկէն մատներոջ մէջ անխորտիկ
Սիրտիդ բոլոր աննորոյրներուն դեզը կ'այրես:

Ու հոգիս սոյ մասներոշոյ մէջ կ'այրի այսպէս,
 — Ու չա՛ր աղջիկ, դուն կ'արթնեսս իր մտիներէն—
 Ճի՛շդ այդ նիհար ու սրկըշած սիկառին պէս:

Մ. Մ. Մ.
 Մ. Մ. Մ.

ⓧ ՏԵՄԲՈՅԲԱՆԲ ԱԿՍ

Գողտղարով երգանկօրէն՝
 Ծրրունքները իրար կապած,
 Հաւերյրներ կան որոնք կ'երգեն:

Արտաստուայի սնուշ, չերմին,
 Լըշուշեան մէջ միևնաշրիկ,
 Հաւերյրներ կան որ կը մենկին:

Սունկով օծուած շրրունքներէն
 Որ դողող էն ու տոգունակ,
 Հաւերյրներ կան որ կ'աղօթեն:

Համբոյրներ կան ծրեւած սրտե՛ն .
 Որ կը կառչիև ու կը մընան .
 Համբոյրներ կան որ կը սրտե՛ն . . .

Համբոյրներ այ կան բռնաւոր
 Մանեկ հրգօր ու հեշտաւետ ,
 Որ կ'սպաննեն մեզ առեկն օր . . .

Ⓛ ՅԷՅԿԵՐԿ

Ձրմեռ գիշեր : Կ'ունկընդրեմ
 Վարդազ հովի մըտանչիև .
 Յորձանքներով բախտիկ
 Շեղմակ ձիւներև կը բռչիև :

Մեռերսքի՛նև առեկն տեղ ,
 Անճունև պատանք մը ձիւնի .
 Այդ պատանքեկն վաղը ետ
 Պիտի գարնճեր ծընի :

Հոգիս մեզ տխրատամ՝
 Ձիւն կը տեղաց զընորուն ,
 Այդ այդ ձիւնեկն վերջ , բարե՛ ,
 Ո՛չ ծաղիկ կայ , ո՛չ գարուն :

Ⓡ ԱՆՐԻՆՆՐՈՒՆ ՄԵՏԸ

Լուս գիրքերուս էջերուն մէջ,
Մինաստրիկ, սիրական,
Իրենց բոյրովը բարշամած
Վարդի գոգարիկ բերրեր կան:

Միրոյ բանի՛ վարդ, ո՛վ աղիկ,
Քեզ ձօնեցին, ցանուցի՛ր,
Մասացորեան մըրին գրքին
Մէջ ամե՛նքն ալ ցանեցիր:

Ծարսառնի՛ւմ վարդերն, անգո՛ւր,
Դիտե՛ կրդեան գոնե,
Անուք մեռան՝ պարստերով
Փոքրիկ նամբոյր մը բլենե... .

ԻՆՍՈՒՄ Ⓡ

Վարդի բերրի մը վըրայ
Սանարայնի ու փափուկ,
Աղիկ, աղար սպրեւեղ
Չրգե՛ կարիդ մը արցունը:

Այդ չինջ դարդոջ արցունքին
Մարգարիտին մէջ մարդոջ՝
Պիտի ծըլի սեր մը տարբ
Լուսածաղիկ բաքրաբոյր... .

Ու այդ սիրոյն քաղցրանեա
Պիտի խռնկովը շեցոջի
Կապոյտ ու կոյս հոգիիդ
Տիեզե՛րքը ամայի... .

ՄԱՅՈՂ ԲՉՐԱՐԻ

Ես կը սիրեմ աչքերոյ աղաւթ ,
 Երբոր անոնց մէջ յապրարուր
 Արցունքներ կան յինչ , սրգաւոր .
 Ա՛ն, միշտ յարով ինձի՛ նկուր :

Թարթիլներուդ շաշիկն տակէն
 Փոքր արցունքներ աներեւոյր
 Բիրիւղ շարք կը սրբամակէն .
 Զիս կը սարսնեն աչքերոյ կապույտ :

Ա՛ն, այս սոսին սիրտիս վրայ
 Ուղի՛ քաշիկն աչքերոյ աղաւթ ,
 Ուր արցունքին ցօղը կ'իջնայ
 Մըխիրարի՛ց ու սգաւոր . . .

Գ-ԷՊ Ի ԲՈՅԱԸ

Աւերակներու միջև՝ սպաստան
 Փետտոյ մարտուն բաշխիկի մը պէս ,
 Օր մ'ուշեկորոյս երազ մը ոսկի
 Ներս սպրոկցաւ տրտմակոծ սրտես :

Գգոնցի գինքը . շոյեցի սիրով ,
 Շունչովս տարցոյցի երշարած հոգին ,
 Իր թշուառ կեանքին վեպը նարցոյցի .
 Ու խեղձը սրտմեց ինձի շարագին :

Հրեշտակ մըն էր ան՝ թեքոյչ, երկնարեւակ ,
 Որ իր կապտագեղ բոյնը կորսուեր ,
 Երկրի վրայ տրտում փնտռեր սպառնէն .
 Անունն նարցոյցի ու հեծեմեց «Սէր . . .»

Արբեցի արցունքն այտերուն վրայ,
 Շրթներս քրտեցի ձախտին սիրակեզ,
 «Մի՛ շար, հեծեցի, պի՛նդ փարե կոշոճքիս,
 «Կապտագեղ բոյնի՛դ պիտի տանիմ քեզ:»

Ու վրտիտ, երևար մարմինն իր դողող՝
 Մեղմտեկ գրկած կ'երբամ շարունակ,
 Դեպ ի մտաւոր բոյնը անձանօր
 Անապատ ձաւրէս, մխնակ, տրամուշակ...:

ԵՆՈՎԻ ԱՐՄԷՆԻՆ

Ք ՄՈՒՆԿԱՆԵՐՈՒ ՏՈԿԻՆ

Կիրառները կը սիրերգեն անխառնով.
 Իրենց ձայնը՝ երազային եւ աղա՛ւ
 Անտարազեան սիրախառնար գիշերով
 Սիրանարին սերեւն՝ տն է՝ խնդրարկու
 Կոճկոճուճին մեջ իր տարփոտ ու գինով:

Մըրիեզները կը հեծկըտան ցաւերին.
 Իրենց երգը՝ անըւանիշս փակերով
 Չը հասկըցուած ու մեկնար հոգիին
 Պարտատանքին արձագանցն է սիրարով
 Որ կը բըռի իրենց կոշոճքէն արամագին:

Մանտօյիներն կը ցեծերգեն երբաձայն.
 Իրենց երգը պարիկներու հոգիին
 Ճառագայրող խօջ ցեճն՝ ձն է մագական,
 Երբ հըմայրով շնչնատ, շնչնատ կը բափին
 Ոսկեծիճն՝ անհոգ կեանքի դառնութեան:

Չափակները կը հառաչեն տաղերնին .
 Իրենց Երգը՝ հողերուն տակ մտցըւած
 Հոգիներու ըստ արտո՛ւնչին է ցայգային .
 Իրենց Երգը սրտասո՛ւշքն է տաք ու քայ,
 Ծառերուն մէջ մեռնող հրամե՛շուն աշունին :

Քայքայու՛ած, հէք Երեսօց մըն է իմ հոգին .
 Ո՛չ Եղերօց մը կ'ըլլնէ կոտորէն, ո՛չ ցեծերօց .
 Իր Երգը ա՛յ լրաշքիւնն է տրամագին .
 Անոր մենիկ քերտուն վրայ ո՛չ մեկ ձեռք
 Թող չի փորձէ՛ Երգը Սիրոյ ու Կեանքին :

ՓԵՐ ՅԱՊԵՌԻՆԻՆԻՆ

ՌՈՒԲԷՆ ՉԱՐԴԱՐԵԱՆԻՆ

ԼՐՈՒՆԱԺԵՍ ԳՈՂԳՈԹԷՅ

Արքայական Տրտնոջի՛ ձե, Մանր քոյոյ չէ՞ միբէ . . .
 Արուեստիկ խիստ ու դաժան ոչրախոջքեանքն ախաղճուն .
 Ու հանձարիկ խենքոջքեանք ձակոտ՛դ զարեւում ու խոհո՛ւ ձե,
 Իտեալիդ Գողգոթան կը բարձրանաս խաչոջերոջ :

Աստղերու ո՛վ լուսնոյբայր, Մտածմանդ լոցն արդէն
 Անմահոջքեան մատեանիկ մագաղաբը կը խածնէ,
 Ու երազիդ պղինձը իրիկոջան մէջ կը ձնէ
 Գեղեցկոջքեան սարսուռներ ծաղկեախոյ ու սակերէն . . .

Անկարելի, չար ձևոք մը կը զարարոջի օձի պէս՝
 Անյուսոջքեանք եխգակում սիրտիդ վրայ ախխտայ .
 Վաղեհական տանջանքիդ սիւնիկն կրբեամ որ՛ ձե ձիւնայ՝
 Կտրած ձանրոջ կայելով անբողջ մարմնովի կ'արտասուշնս :

Հայտնի է Տարջան

Ու խոշմանը որ քնդի ևրբեմնն սրաշունց իրբև մոգ
 Ու քոչ խօսքիդ աղանանդ ձառագայրով գիևովցաւ,
 Մետաս'ներդդ այս ժամուն գրոշոյ կ'ուզէ, իր անբաւ
 Ատերշքեան սև գիևին զանկիդ մէջէն խմերոս . . .

A. F. T. Marinetti

ՏՐՁԻԳԱՆԸ

Կու գան, կու գան, ևրգերով ու վերքերով,
 Սիրուած, ստուած, յարբըւած ու յարբական .
 Քայլերուն տակ ձանքաները կը տըքան,
 Ու մեռելները կ'արբընան սարսափով:

Իրենց հրեղէն նայուածքներուն սուղեռէ
 Վերջարդյուները կը փախան անարեկ,
 Գիշերներն ալ կը բըրբընկին հանօրէն
 Երիտասարդ իրենց շունչէն ստորաշէկ:

Մասախոշի պէս ուժարտի ու զունատ,
 Կը տարտըղնին հորիզոնները մեկէն,
 Ու արեւը կը գարտաշ յառանատ
 Կախուած՝ պատուած անպի մը լերկ կատարէն:

Կոչ գան հրձիգ տաք սպրերով բռնածոր,
Կը բըռընկի հողը իրենց ոտքին տակ,
Ոչ կը փրչին սեզ լեռներն սղ դարաւոր՝
Իրենց ձայնին սրձագանգէն ուծանակ:

— «Մենք Ապագան ենք, կ'ոռնան միշտ, Ապագան,
«Մեկզգեղ Ապագան ենք մենք դաժան .
«Ձեր անցեալին սեռ դիակը կը քաշենք.
«Դիսքաղն ենք ձեր գառաւած Ծերութեան . . .

«Անս կարմիր մեր Ծիծաղը սրայրուցիկ
«Որ ձեր սրնանկ ինստութեան տարասիւն է,
«Ոչ մեր ընթո՛ւտ, հըգօր վազքը սըրացիկ՝
«Ձեր մեռելի անշարժութեան բողոքն է . . .

«Մենք կ'որոտանք՝ դոք գետնաբարչ կը հեծէք,
«Մենք յոյս կ'ընկենք՝ դոք խաւարը կ'ոյտձար,
«Մենք բոցեղէն Հարցակիսն սեզ երշանն ենք՝
«Դոք՝ կաղ ոչ բոք կ'սխման կ'ետերը դատարկ . . .

«Տաժանագիւն գալարո՛ւմն ենք մենք կ'անքիւն
«Ոչ Դեղերիւն դատաստանն ենք մենք սրդար .
«Դոք՝ չիղերու գիւնո՛վորիւնն ախտա՛խար,
«Դիակներու տարրաբոճո՛ւմը լրբին . . .

«Մըտածռա՛նի քանդող ժայրքո՛ւմն ենք ուծգին,
«Դոք՝ քարացած Յախշտակու՛մը անհեռ .
«Արկածալից գաւի՛վն'րն ենք դժուարին,
«Իսկ դոք՝ վարը ձանձի՛մներու տիղը սեռ . . .

«Յառաջապան մենք այն գունդն ենք կամաւոր
«Որ առային բախումին դեմ կը ստրայ,
«Վըտանգաւոր ոստումներով ահաւոր,
«Ատերբեանք ոչ վըրեժով բեռնաւոր . . . : »

ՅԵՂԱՌԻԷԾՆԵՐԸ

“Ils ne sont pas des criminels, ce sont des vengeurs; l'histoire ajoute que ce sont des héros...”

AMILCARE CIPRIANI. Réponse à mes calomnieux. Paris 1900. Le Petit Sou.

Դո՛ւք որ սնցար, դո՛ւք որ մեռար,
 Յռտանատ, շռտ փրփուրիկն պէս
 Որ կը սողայ ձեզ պէս անտես
 Ապառաժիկն փապարիկն տակ:
 Ծիտ ծըռերով բռքի՛ն, բագի՛ն,
 Ծարք շարք կ'անցնիք տաժանօրէն
 Գողգորանոյ փրշոտ ձանքէն,
 Թիպարտի կապուած փոկիկն:
 Բանի՛, քանի՛ Յիստաններ կոր
 Դուք կը ծընիք ու կը մեռնիք,
 Ձեր կոր կրօնքիկն պէս գեղեցիկ՝
 Ան՝ մեկ անգամ, դուք ամէ՛ն օր
 Ձեր արիւնովը կ'ողողէք
 Կոչկո՞՞ն հետքը՝ ձեր քայլերուն .

Խաչերէ խաչ կ'երբարք երկուն .
 Ու ձեր կեանքիկն բազմակեղք
 Ողբերգութեան հանդիսատես՝
 Իրենց ոսկի գանձիքներէն
 Մուք անքերով Մա՛ն կը ցանկն,
 Կառայիկնատի սեւ սիւնիկն պէս . . .
 Խաքեռութեան բազմաճրճար
 Հունձարն անոնց չը յագեցա՛ւ,
 Միկն քաշկռտուած ցաւերէ ցա՛ւ
 Ձեր մարմնիկն իրեակն կրճար
 Հիմնաքա՛րն է Պարտուներուն,
 Ուր մէկ մի քար կը յիշէ դեռ
 Ի՛նչ որ ձեր խառնքի՛ն հոն է մըխեր,
 Ձեր սիրտերէն կարի՛շ մ'արիւն . . .

ԱՐՇԱԿ ՉՕՊԱՆԵԱՆԻՆ

 ԱՐՇԱԿ ՉՕՊԱՆԵԱՆԻՆ

La misère est bien trop lâche; elle n'a pas la force de brandir un couteau, ni agiter une torche sur l'égoïste joie des heureux.

OCTAVE MIRBEAU *C'est beau... l'Ordre.*

Չիւնտո գիշեր . կ'ոռնան շուները անդոշ,
Անցորդի մը չի կայ ո՛չ հետքն ու ըստուշը .
Միևակ հոյն է որ պանդերով քաշարան
Կայրել կու տայ ձիւնեղէն, ըսն կոնակներ :

Ո՛չ իսկ ձուկն մը մենաշոր, քախտիկ :
Փորորկանձ ձամբուն կորը ամայի,
Պայրած կարմիր աչքի մը պէս շրջանդիկ
Լապտերի մը բոցը հոյիև մէջ կ'աձի :

Մորրակի մը պէս անհետ, առանձին,
Ո՞չ որ այս գիշեր, ո՛վ անձանօր գեղանի,
Ո՛չ մայրերուն ձիւնտա ձամբան քեզ կրկին
Ո՞չ որ այսպէս ըստ կ'առաջնորդի գողանի :

Այս յոշանձն . դժոխաշունչ գիշերով,
Թախտիկ Սէր, ո՞չ որ կ'ըջտապես դուն արագ,
Չարչրկուած խարխոշ մարմինդ տանկով
Յայգազուարձ գախներու հեք նանտակ :

Կ'անցնիս, կ'երբաս, վայրի բռնն հողմախար,
Թաշարկու առագաստն առագաստ,
Յոցնամ գանկիդ մէջ սեղմերով դողանար,
Քաղցի ձերմակ ոչրուակներ չարաբաստ :

Քո՛յր, քո զարձիդ զո՛չ ըստանձն պիտի ես,
Եղբայրակն կատարուրեանս մէջ անգոր .
Դեռ քանիևն ը պիտի երբան քեզի պէս,
Ոչ քանիևն ը արդէն կու ըս սիրտիս խոր :

Դեռ վիրաւոր նայուածքներնին յոշանտ
Իրենց ոսկրուտ կոպիձներուն մէջ հատած,
Մոշր, ըրդացած, դիակնային ու հիշանդ՝
Հոգիս մէջ անեծքի պէս եւ քախտ :

Գացի՛ն քեզ պէս, գացի՛ն անդարձ ու հետու,
Արձամարնուած, մարտիրոսուած, ոչրացուած,
Անօրոշրեան հոշակ օրեխներ՝ հրո՛ւշ,
Ոչր մարդակերպ անհատներ կ'գրօսնո՛ւ . . .

Մարդ անասնն, դուն իմ մէջս աչ կը վրիպիս :
Բայց ի տես քո խոշտանգումիդ անաշոր,
Կ'ուզեմ, ինձ ո՞վ կիև, որ այս գիշեր մոռնաս զիս,
Չի ուղիդ տակ՝ Մա՛րդն է մէջս վիրաւոր . . .

ԿՈՆՍՏԱՆ ԶԱՐԵԱՆԻՆ

ԵՐԳՉՈՒՆՅԻՆ

Հէք, մտքըսած քոյր, տժգոյն, րըխաներ,
Տանջած ժրպիտ մը շրթներտոյ վըրայ,
Կարծես անգիտակ անցնիդ որ կու լոյ,
Կ'երգես, կը պարես ևորէն այս գիշեր:

Մարմինդ հեշտածո՛ր՝ պաշտոնս բագին,
Վայելքի ծամեր ևրագեղ կու տայ,
Որուն յոգևարէկ գիծերուն վըրայ
Տրտուն քովքն ունիս քոչնս ծաղիկին:

Բու պատրանքներոյ ծաղիկներն անս՝
Յիմար ծափերով քեզի կը ևնտևե,
Ու մարմնիդ կաշուս թորթ սպրերէն՝
Հոգիդ պրտորս լի՞ մը կը դառնայ:

Ու ինչ որ ունիս մաքուր, շայտակ,
Ստոր՝ շկ փոխանիփոխ հանրոյրի, կիցի,
Պիտի ցոցցադրես սլ առանց գիդի,
Պագշոտ կիրքերու կամքին պատարագ:

Նայուածքդ՝ անբողջ քերրուս մ'է Յաշի՛.
Բո՛յր, ո՛վ կարդաց զայն և ո՛վ հասկըցաւ...
Թաքուն անայքը հոգիիդ ծարս,
Ո՛վ կարիչ մը կեանք որ պիտի ցանքի...

Թատերարներ՝ դագաղ մը գոցե՛,
Ծաղիկներու տակ պճնըսած թորթ
Ուր քու ախտարէկ մարմինդ աղոր
Իր հարած րերրերն ո՛ր մը կը գոցե՛...

⊕ X ՄՐՐԿԱՅՆԵ

Հոգիդ վայրի բռնուն մըն է միտաւոր,
Մորկանս՛ն՝ արիւնտաւ րեւերով,
Մըրրիկներուն կիզիչ շանրը ցընցելով
Անրոյն բռնուն՝ ալիքներուն միայ խոժոռ:

Կը խոյանայ մերք միներուն մէջ անմիջ,
Կուպերը գոց, իր խոկոճով ողջ միացն,
Ու մերք յանկարծ քս՛ի տարով շուռ իրիկոճան
Դեպ ի արեւ երկարաւ միզն իր՝ սրացիկ:

Թռիչքին տակ ոլկեանն է քաշարուն,
Վերն կը փրփրին րոքերն անդոյ մրկիկն,
Պատունասի պէս հեշտանքն է Աւերքին,
Ժայռին ծայրէն ծարոյ սատոյին սեւեռն՛ն...

Ու սրկոճ հորիզոնէն զառ աղօտ,
Ուրիչ երկիկք սպերն անոր չը ձանկցան.
Ու ծանր ստունքն իր պարտոցոց զայրացիտ
Փորորկին մէջ որ կը գըճէ իր ձանքան:

... Հո՛ն ուր անայց գոբններուն մոռիկն մէջ
Ըստրուշի սեւ հոգիները կը տըքան,
Հո՛ն ուր ցանքաւ շրկեր հագար ու անվերջ
Խրեկց ծընաւ ժանուն անեճք կը կարդան.

Հո՛ն ուր քաղցի րոյնէն տարտաւ խերսգար
Կը գարտրուշին մոռ կիկրոններ մարդկային,
Մորկանս՛ն՝ — հոգի՛դ — անդոյ քարէ քար
Կը րեւաճէ ըսպասելով Փորորկին...

Յ Ե Յ Կ Ե Վ Ե Բ Զ

Ունեացող հովիւն մեքէն պատուառնն ,
 Ու մոռիւն մեքէն գարարտող , ուծգիւն ,
 Կշտոյրն հեռաւոր անոնց քարերուն
 Կը շե՛ս, ո՛վ քոյր : Այրսմար քանիւն
 Աքտորեացիներու հաւա՛լն է վերջիւն :

Կեկսարադօրեկն երակի մը պէս ,
 Կարիւնի բոցը ղակբարիս լրշին . . .
 Քո՛յր , առանձնոցիս շտամուռտեկն ներս ,
 Կուպերու խորքեկն ցցուած պքերնիւն
 Սեզ որեանկներեկն մեզի՞ կը կայիւն :

Օտար աստղերու անեծքիւն տակ ըռու
 Ծառացած իրենց կարմիր բեշերուն
 Մոռ քարձատո՞ւնն է որ հովիւն քախոռ
 Վազըը կ'անբոխէ , այս գիշեր , հեռուն ,
 Հովիւն մեք իրենց սի՞րուն է հեծկրտուն :

Ու արքայանկիստ քաղաքիւն վրայ՝
 Ծանրացող խառարն այս ցոռտ գիշերիւն ,
 Արդեօք Պատուհա՛սն է երկարամեայ ,
 Կամ անհուն Սոզգի քօ՞ղն է ծանրագիւն
 Ոռ բանտեր եւ մեր արիւնտ հոգիւն :

Գիշերը կ'անցնի : Մոռ հորիզոնէն
 Կ'իջնան մանագոռ աստղերը վերջիւն ,
 Կախարաններու շոքիւն կտեւէն՝
 Տե՛ս , ազատաւեկտ ը՛շն է առաջիւն
 Նոր-Աստուածներու արեւածագիւն :

Ռ. ՍԵՒԱԿԻՆ

Ⓣ

ՎԵՐԲԻՐ ԴՐՈՇԵԿԸ

Բա՛ց քեզերդ մեր վրեժին պես կարմիր ,
Մեր գոթններուն խառարեկ վեր ծառացի՛ր ,
Կայծակնագոր հրամանի մը հանգոյն ,
Կարմիր դրօշակ , արևնագո՛յն , բոցագո՛յն ,
Հեռեկն հասնող փորորիկին դեմ սառառնի՛ր :

Բա՛ց քեզերդ օրհնուքեան մը պես հօր ,
Թշուառուքեան մեր սեւ շունչեկն աճառոր ,
Աչկնոճե՛ք ըմբոստ ծաղիկերդ ուժգնակի ,
Արբեցո՛ւր մեզ մեր խոր քունեկն ստրուկի ,
Կեանքի դարձող ափիւնքսին պես դարառոր :

Եղի՛ր նոր խաչն հարածակրան մեր Յաչին ,
Խորհրդակի՛ջ՝ մեր արիւնտ պայքարիկն ,
Կարմիր վկան՝ մեր բազմարիւ զո՛ններուն .
Թո՛ղ ծաղիկերուդ խանձարուչիկն մեջ օրրուն
Ծընի՛ Մեսիան մեր գերակայ մեծ ուխտիկն :

Դե՛ն, ոռնցի՛ր արդարագոր զայրայրով
Ու ողբակոճ արեան ծովեր կտրելով ,
Կարմիր դրօշակ . սառգաստը մեր վրեժին ,
Գոռ՛ն տուր սևդարձ՝ դեպ Իտեալ մեր վագրին ,
Հեռեկն հասնող Փորորիկին մեծ երգով . . .

ⓧ
ՄԵՅԻՍ 1-Ը

Սեւ օրերէ վերջ, գարեան առաջին
Արեւածագին հետ՝ գրչարքօրէն,
Արիւնտա, երկար սրահնուներէն
— Անխանց ուղեւոր — կը դառնայ կրկին
Վերագարրեռախի կարմիր խնչոյքին :

Զարթօնքի ժամն է. ծարոյ տրեւուն
Նայելոցը հօր ու աշտաւոր
Կերրայ ընդառայ բորբ սնունց որ
Մարդակործան ու մուր պարխապներուն
Տակ իրենց դժեհ կեանքը կը հերոսն :

Ու անդրակարօտ իր վերադարձին
Առջեւ ամեն սեւ կը բացուի նորէն,
Եւ անշուք, խարխուղ, փակ հիշողակներէն
Ջղուտ, անարիւն դեմքեր կ'երեւին
Թափօրն կազմերու ազատամարտին :

Ու անա կ'երրան : Մէկն է Մայիսին :
Բորբ բանտրներն անտուն, անօրի,
Մշակն իր շարկին առած բան ու թի,
Կարմիր դրօշակն ալ ոսկրուտ, ըսյն ուսին
Դեպի Նոր-Օրը կ'երրան մխասին . . .

ⓧ Դ-ԵՐԲԻՆԻՆ ԱՐԳԸ

Սային վրայ կրակ կտրած,
Կը ըսէ՞ք երգը մեր մտքին,
Որ կը բռնի ուժգնացեաց
Լուռ սանահրին մէջ քրտիւնքին:

Ու մահագոր իր խոշ կանչին
Մէջ տանջըտոյ, րեւտարած,
Կը ըսէ՞ք մեր սեգ հոգիին
Աղաղակը բազմանայած:

Ու ատրաշեկ մեր հարցին
Ծոշիին մէջէն աշտարակուած,
Կը ըսէ՞ք մեզ ճնշող Ձեռքին
Ճարձատուր ձեռնէրանած:

Ու կը նայի՞ք սա՛ շէկ բոցին
Որ դարբնոցին մէջ մշտապայծ
Վրէժխնդիր մեր նայուածքին
Տար սրիւնովն է բըրբնկած:

ⓧ Ու երկարէ մեր բազուկին
Եղեռնարանդ ամեն հարուած
Պիտի վշրէ Ոսկի Հորքին
Պատուանդանը սրիւնանած: ⓧ

Տ Ի Գ Ի Դ

Հոգիդ ցանքած աղբիւր մըն է մենաւոր,
 Հնամենի տանէ կտոր մը քարի,
 Փոս կոպերով չոր գանկի մը պէս խոշոր
 Ուր ցաներուդ կը դառնայ պարը վայրի:

Իրմէ հետո՞ գարունները կը բանան,
 Երազաւեա թեւերն իրենց ծաղկածին,
 Սակայն չ'եկար դեռ անոնցմէ հոտեւան
 Շունչ մը իրեն տասրանար մուր մակաւին:

Ո՛չ կեանքի հեշք մը կայ հոն, ո՛չ խոկ շրջանչ .
 Ո՛չ ալ կանանչ մամուռի շիշ մը կիսար
 Որ հոգիիդ իր բարձ ցողը կարեղ գար:

Միայն քարի մը ձեռքին մէջ անհունակ
 Ու անարիւն սեւ կարիձ մը կը խոկայ . . .
 Անայց գիշերիդ միայն արքուն ինք վկայ . . .

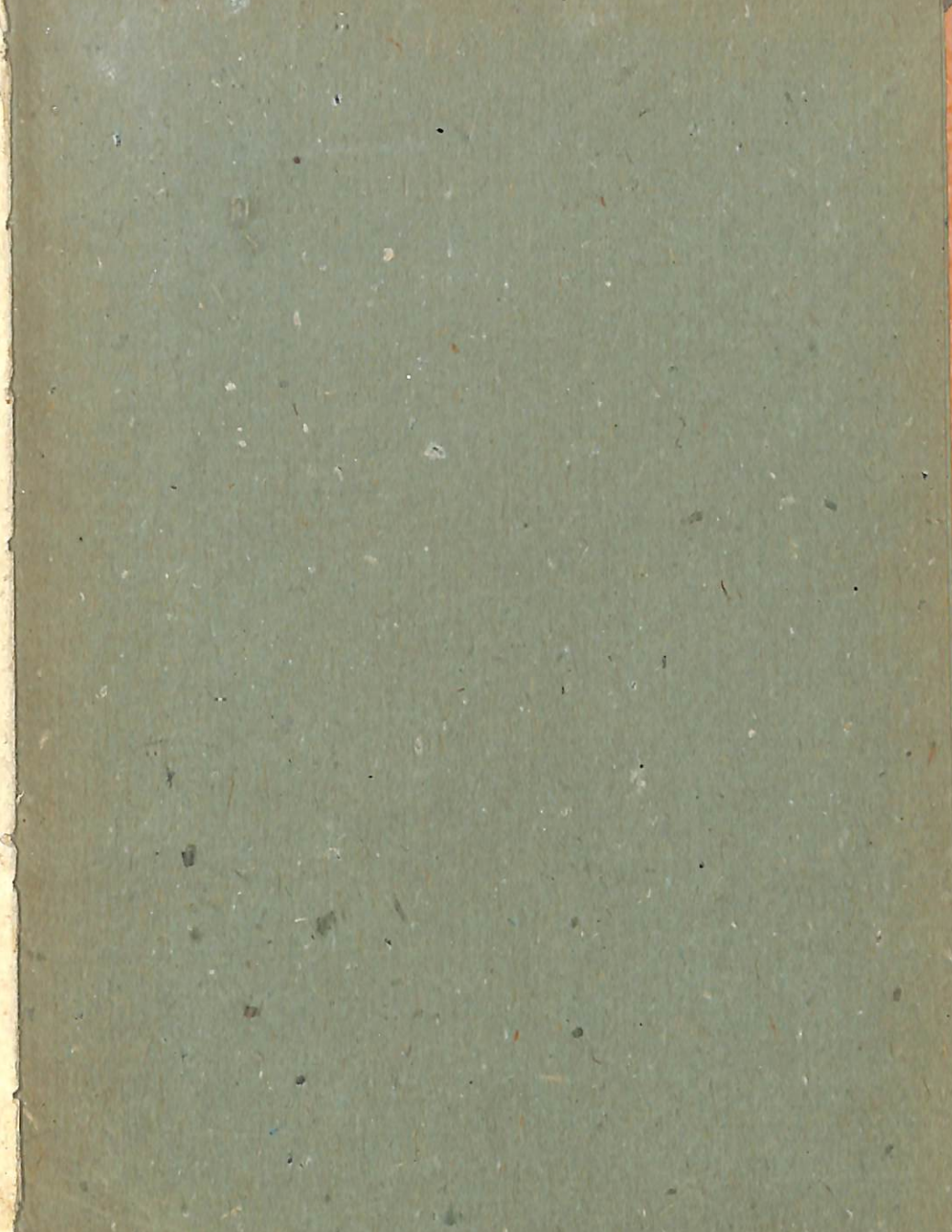
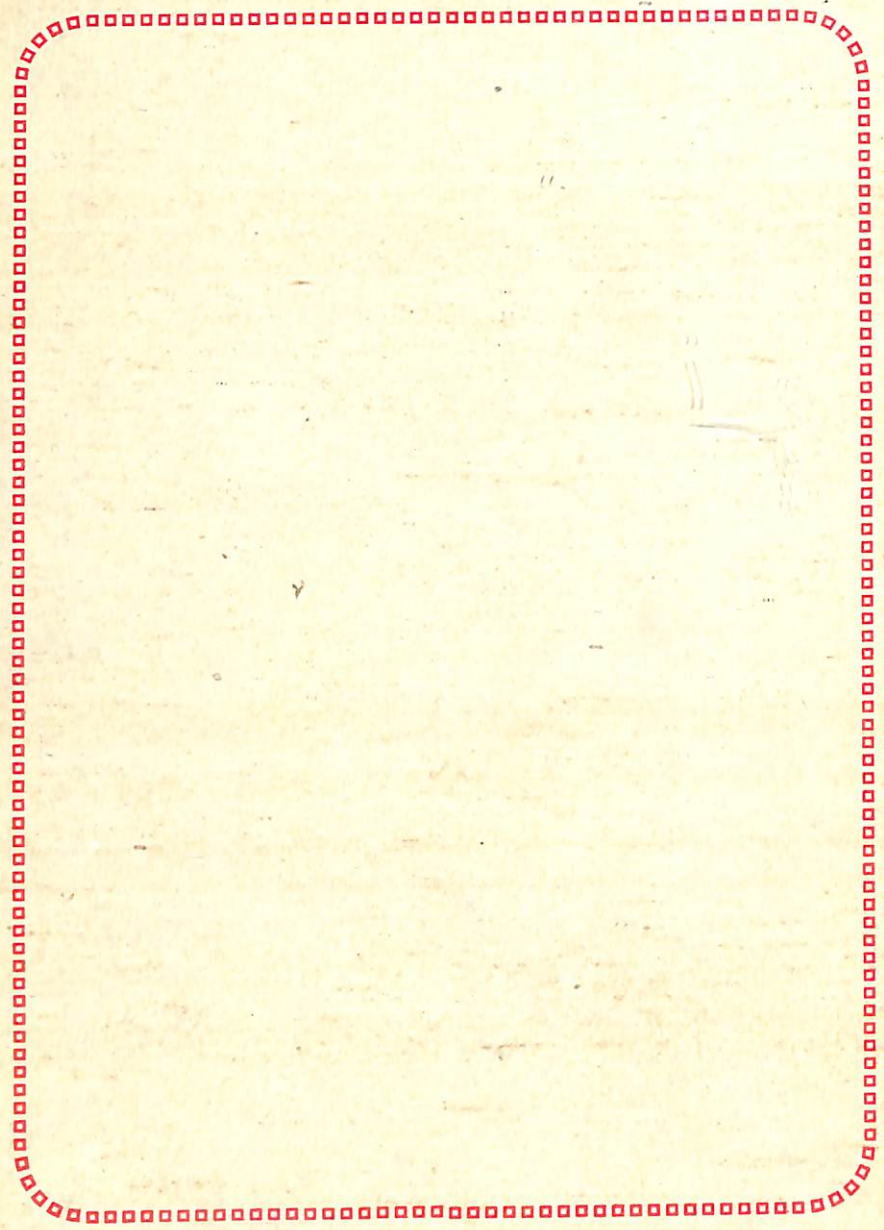
ԽԵՉՈՒԷԾ ԵՐԷՉՆԵՐ

Վ Ե Ր Ձ

Յ Է Ն Կ

ԶՕՆ,	5	Այս գիշեր, քեզի . . .	53
ԱՍՏԵՂԱՀԵՒ ՄԵՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ		Կեանք մը	55
Երագին Յաղքանակը	9	Վերջալոյսին Քերրուածը	57
Խորհուրդին ճպտօսին տակ	11	Ներող Սեր	59
Միսրիք Եղեգ, Կին . . .	12	Արբեցում	61
✓ Յնորքին Երգը	13	Անցորդները . . .	63
✓ Յայգանաւը	14	ՄՈՆԵՐԱՅԱՆ	
Արծարե Անձրեւ	15	Հսկում	67
Սպիտակ Մահ	17	Սիկառը	69
Կարօտ	19	Համբոյրներ կան	71
Աստղերն ոսկի կ'անձրեւեն . . .	20	Յայգերգ	73
Լուռլեան Քերրուածը	22	Վարդերուն Մահը	74
Վ.իրատը Չայներ	23	Խնկում	75
Վերադարձ	25	Լացող Աջքերդ	76
Չիւներգ	27	Գեպ ի բոյնը	77
Ծովուն Առջեւ	28	Նուագներու Հոգին	79
Յերեկ	30	ՓԱՌՔ ՅԱՂԹՈՒԱԾՆԵՐՈՒՆ	
Պայրնի Հոգին	32	Արուեստէն Գողգորայ	83
Իրիկունը . . .	34	Հրձիգները	85
Խաչուած Երազը	35	Յաղքուածները	88
Հրամեշտ	37	Մերժուածները	90
Բողոքը	39	Երգչունին	92
Հրաշքի Աղջիկ	41	Մրրկահաւը	94
ԼԷՅԼԱՆՆ ՀԱՄԱՐ ԵՐԳԵՐ		Յայգավերջ	96
Կարօտներու Եղեմը	45	Կարմիր Գրօշակը	98
Անկարեցի Սեր	47	Մայիս 1 - ը	100
«Եկո՛ւր, եկո՛ւր . . .»	49	Գարբինին Երգը	102
Երբանք, Լէյլա . . .	51	Հոգիդ	104
Վերցիշում	52		

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0359677

45533